

Vpliv družbenega okolja na človekov razvoj je veliko večji in pomembnejši kot ga je v svoji teoriji opredelil Freud

Ego = racionalni del osebnosti, ki je zaveden; njegova funkcija je predvsem planiranje, organiziranje in podobne zmožnosti, občutek identitete

Razvoj ega je odvisen od mnogih dejavnikov (npr. od psihoseksualnega, mentalnega razvoja, razvoja fizičnih sposobnosti, novih zahtev, ki jih postavlja okolje)

Razvoj ega traja celotno življenje

Na vsaki stopnji se posameznik sooča z lastnim načinom delovanja na socialno okolje in delovanjem tega okolja nanj, kar oblikuje določen konflikt, napetost ali psihosocialno krizo

Teorija psihosocialnega razvoja sestavlja 8 stadijev, ki obsegajo celotno posameznikovo življenje

V vsakem stadiju se mora razviti posebna kvaliteta jaza (nove zmožnosti občutenja, planiranja)

Vsak stadij vsebuje t.i. psihosocialno krizo – to je psihosocialni dogodek, ki je v tistem času za posameznika pomemben

Eriksonovo pojmovanje krize ni negativno, ampak jo definira kot nekakšen dogodek, ki ga mora posameznik v svojem razvoju rešiti

Pri reševanju razvojnih kriz ima pomembno vlogo tudi posameznikovo okolje.

TEORIJA PSIHOSOCIALNEGA RAZVOJA

ERIK ERIKSON

8 STADIJEV PSIHOSOCIALNEGA RAZVOJA

1. /Zaupanje/ nezaupanje (1. leto)

Temeljni način delovanja ega je sprejemanje, s katerim si otrok zagotavlja stvari, ki jih potrebuje

Najprej dražljaje iz okolja sprejema precej pasivno, nedejavno, kasneje pa dejavno

Na dojenčkov način delovanja (sprejemanja) se odzivajo starši (skrbniki), ki sledijo svojim lastnim načinom dajanja - oblikuje se psihosocialna kriza zaupanje / nezaupanje

Ugodna rešitev: nujno je, da otrok ugotovi doslednost, zanesljivost v skrbnikovem dajanju in posledično napovedljivost skrbnikovega vedenja

2. Avtonomnost/ sram in dvom

Temeljni način delovanja ega je zadrževanje in odstranjevanje

Malčki uporabljajo roke, da zadržijo predmete, ki so jim všeč, ko pa jih ne potrebujejo več, jih navdušeno odvržejo

S tem protislovnim vedenjem malčki vadijo lastno izbiro, voljo, spoznanje o avtonomnosti

Odrasli začnejo nadzorovati otrokovo vedenje in ga omejevati skladno s socialnimi normami - zato se razvije konflikt med avtonomnostjo ter dvomom in sramom

Če odrasli malčka naučijo prilagajati se socialnim normam, ne da bi pri tem s svojo socialno močjo pretežno zavirali njegovo avtonomnost, bo malček razvil sosednjo moč ega - voljo

3. Iniciativnost/ krivda

Prevladujoči del otrokovega ega postane prodornost (obsega smelost, radovednost, tekmovalnost, telesna in besedna napadalnost, nenehno gibanje in ustvarjanje prostora, načrtovanje, postavljanje ciljev, njihovo doseganje ter imaginarnost)

Otrok v socialnem svetu spozna, da vsi njegovi načrti, želje in spodbude niso sprejemljivi

V svoji težnji k uresničevanju naleti na družbene prepovedi, ki jih v psihosocialni krizi inicativnost / krivda začenja ponotranjati - razvije se superego

Starši otroku pomagajo z načrtnim preusmerjanjem njegove energije na smiselne in sprejemljive dejavnosti, sprejemajo jih kot (kadar je to mogoče) enakovredne partnerje v dejavnosti - to vodi v pozitivno reševanje krize

4. Delavnost/ manjvrednost

Način delovanja otrokovega ega se kakovostno preoblikuje v smislu težnje po pridobivanju konkretnih in smiselnih spretnosti in znanj, ki jih ceni družba

To se kaže v otrokovem vztrajanju in marljivosti, spoštovanju pravil, sodelovalnosti, spoštovanju skupinskega napora

Otrok se poistoveti s posamezniki, ki so uspešni in učinkoviti pri delu - to temelji na njegovi potrebi po socialnem odobravanju, individualnem in skupinskem uspehu, socialnem priznanju

Otrok je posebno občutljiv na neuspeh

Če v primerjavi s socialnimi standardi po lastni oceni ali oceni drugih ne deluje primerno, se doživlja kot manjvreden od drugih - oblikuje se 4. psihosocialna kriza

Reševanje krize v pozitivni smeri: razvoj nove moči ega - kompetentnosti otroku pomaga lasten napor, opora socialnega okolja

5. Identiteta/ identitetna zmeda

Za mladostnika so moteče nove socialne zahteve, zaradi katerih prihaja v konflikt z drugimi in samim seboj

Ponovno ožvljanje seksualnih in agresivnih impulzov

Mladostnik se zaveda možnosti, da ne bo zadovoljil družbenih pričakovanj, da ne bo našel svojega mesta v družbi, da se ne bo pravilno odločil ali pa da ne ve, kako bi izpeljal tisto kar se je odločil

Obramenjen je s številnimi možnostmi, med katerimi se mora odločiti - to vse skupaj oblikuje psihosocialno krizo identitete / identitetna zmeda

Ker so mladostnik negotovi glede tega kaj in kdo so, kaj naj postanejo, težijo k poistovetenju z drugimi, ki pa je pretirano in togo; mladostnikov ego deluje tako, da poskuša sebe deliti z drugimi

Iskanje nežesa, čemur bi kasneje v življenju lahko sledili; če tega ne najdejo - negativni izhod iz krize

6. Intimnost/ izoliranost

Razvoj sposobnosti dejavnega vključevanja sebe v medosebne odnose

Največ se posvečajo diaadnim partnerskim odnosom

Temeljni način delovanja ega lahko opredelimo kot »delitev sebe z drugimi«

Tega deljenja so sposobni samo ljudje z izoblikovano identiteto

Psihosocialna kriza: nastane zaradi močne želje po intimnosti, pripravljenosti deliti z drugo osebo, na drugi strani pa je potreba po izoliranosti

7. Ustvarjalnost, generativnost/ stagniranje

Značilno za srednjo odraslost, vzajemnost se razširi na družbo

To se izraža v skrbnosti za družbo, skrbi in vzgoje naslednjih generacij

Posameznik investira svoje delovanje v druge, v njihovo zaščito, vodenje, želi biti potrebovan, uporaben in produktiven; po drugi strani pa to zahteva žrtvovanje zadovoljevanja lastnih potreb na račun zadovoljevanja potreb drugih

Konflikt med skrbnostjo zase, samonagrajevanjem ter skrbnostjo za druge - oblikuje psihosocialno krizo

8. Integracija jaza/ obup

Značilno za pozno odraslost

Ljudje se ukvarjajo s pregledom svojega življenja, sprašujejo se ali je njihovo življenje imelo smisel in vrednost

Način delovanja ega je usmerjen v iskanje smisla v preživetem življenju

Soočenje s povezovanjem pozitivnih in negativnih vidikov preživetega življenja, njegovim splošnim odobravanjem ter spoznanjem, da življenje ni bilo to, kar naj bi bilo, da je bilo nesmiselno, nevredno - oblikuje krizo integracija jaza nasproti življenjskemu obupu

Pozitiven izhod: ljudje se zavedajo, da so delali napake, vendar jih sprejmejo skupaj s pozitivnimi vidiki svojega življenja